

ГАЛУЗЕВЕ ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Наконечний В. В.

Науковий керівник – зав. каф. українознавства Циганенко В. Л.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

Тези доповіді обґрунтовують виділення типу термінознавства як відносно паралельної лінгвістичної дисципліни, що характеризується наявністю власного об'єкту, предмету та методу вивчення. А також розглядає проблеми термінознавства в деяких галузях діяльності людини.

Термінознавство – наука, що займається вивченням термінів та терміносистем з погляду її типології, походження, форми, значення і функціонування, а також використання, упорядкування і творення.

Систематизація наукових пошуків сучасного термінознавства містить архівознавче, медичне, юридичне, математичне, *біологічне* термінознавство тощо, яке набуває статусу наукової дисципліни, що формується на стику мовознавства й різних наук технічного, природничого, суспільного / гуманітарного напрямів, які також вивчають термінологію з метою її опису та нормалізації, частково використовуючи досягнення й поняттєво термінологічний апарат загального термінознавства.

На основі наукової діяльності з різних фундаментальних дисциплін, на яких базуються різні галузі людської діяльності, починає формуватися власна притаманна саме цій галузі термінологія, але й також вона не позбувається наукових фундаментальних термінів. Іноді зустрічаються випадки, коли один термін може бути притаманний декільком галузям одночасно у зв'язку із їхньою спорідненістю в деяких питаннях, але цей термін буде все одно включений у певну галузь, оскільки він їй належить.

Головним об'єктом вивчення такої дисципліни є упорядкування і творення різних термінів, які включає певна галузь. Потрібно зазначити, що терміни в багатьох випадках є іншомовними, оскільки різні галузі включають у себе інтелектуальний доробок іноземців. Звідси впливає основна проблематика, оскільки деякі галузі стрімко розвиваються та можуть навіть змінюватися в процесі свого розвитку, роблячи деякі терміни непридатними для характеристики певної галузі. У зв'язку із їхньою неживаністю та застарілістю збільшується кількість термінів і їхнє трактування може змінюватися навіть з часом. Найбільш яскравим є термін із російської мови «Врач» – Лікар. Раніше цей термін мав релігійну базу, а саме позначав мудреця, який обманював різні людські напасті. Проте з часом цей термін змінив своє значення і тепер позначає людину, яка працює в лікарні, має власну спеціалізацію та займається лікуванням хворих, тоді старе значення замінив термін «знахарь».

Якщо виділити таку галузь, як програмування, то вона має свій особливий вид діяльності, особливі терміни такі, як: HTTP-протокол, веб-додаток, дебагінг, IP, TTL-протокол, сайт, Git, паттерне проектування, поліморфізм, IDE і т. д. Як бачимо, у цій галузі сформувалися свої неповторні терміни, але деякі з них є також і в інших галузях, наприклад, поліморфізм широко

використовується в біології та мінералогії. У біології – варіація певних груп тварин у певній популяції, у мінералогії – здатність однакових за складом хімічних речовин кристалізуватись у різних видах симетрії, які належать до різних сингоній, у програмуванні – використання єдиного інтерфейсу для різнотипних сутностей або у використанні однакового символу для маніпуляцій над даними різного типу.

У зв'язку з проблематикою запит сучасного суспільства на систематизацію знань у різних галузях весь час збільшується, оскільки потреба знати актуальне значення термінів та чітке їх формулювання відіграє важливу роль у збільшенні якості знань всіх її працівників, а також уникнути путанини в багатьох галузях. Прикладом можуть слугувати створення «термінологічних баз даних», а саме в межах проєкту, підтриманого Міністерством культури Чеської республіки. У форматі “чеська – англійська” “англійська – чеська” мови сьогодні створено Чеську термінологічну базу даних із бібліотекознавства та інформатики (TDKIV 2015), якою керує Інститут бібліотекознавства Національної бібліотеки Чехії. В інституті хорватської мови і мовознавства розроблено хорватськомовну багатогалузеву термінологічну базу даних Struna (Struna 2016), що містить покликання на національні та міжнародні термінологічні бази даних, портали, блоги, соціальні мережі, веб-сайти, портал хорватської математичної термінології (HRANA 2005–2006). Мовознавці відділу Словацького національного корпусу Інституту мовознавства ім. Л. Штура САН створили багатогалузеву Словацьку термінологічну базу даних (Slovenská terminologická databáza 2016), яка, крім власне словацькомовного термінологічного контенту, також містить інформацію та покликана покращити термінологічні бази інших країн, міжінституційні й міжнародні бази, термінологічні електронні словники, електропедії, мережі, портали, національні й міжнародні термінологічні центри, з-поміж яких є кілька у форматі «неслов'янська – слов'янська» мови.

Отже, галузеве термінознавство робить важливий крок у бік систематизації термінів з різних галузей, що сприяє уникненню багатьох розбіжностей у формулюваннях та їхніх сприйняттах, а також попит на певну науку весь час зростає і у зв'язку з інформаційною епохою, коли кожного року кількість інформації потроюється, а зміни в багатьох формулювань у науковому середовищі та в нових галузях фактично впливають на їх подальший розвиток і можуть впливати на розвиток інших, у край важливо ці терміни систематизувати, адже це в інтересах всього суспільства.